

REDACȚIA

Arad, Str. Aulich (Adam)

ABONAMENTUL

Pentru Austro-Ungaria:
pe 1 an fl. 10; pe 1/2
an fl. 5; pe 1/4 de an
fl. 2.50; pe 1 lună fl. 1.

Nr-ii de Duminecă pe
an fl. 2.—

Pentru România și străinătate:
pe an 40 franci.

Manuscrisurile nu se înapoiază.

ADMINISTRAȚIA

Arad, Str. Aulich (Adam)

INSERȚIUNILE:

pe 1 str. garmond: prima-dată
7 cr.; a doua oară 6 cr.;
a treia oară 4 cr. și timbru
de 30 cr. de fiecare publi-
cațiune.

Atât abonamentele cât și
inserțiunile sunt a se plăti
înainte.

Scrisorile nefrancate nu se
primesc.

TRIBUNA POPORULUI

Anul II.

Număr de Duminecă

Nr. 35.

Stări îngrijitoare.

(S.) La întemplierile zilei cetim în toate foile ungurești, că de la Dobrițin, marea cetate a Ungurismului, au fugit, într-o singură zi, trei capi de familie. Par'că s'au vorbit să fugă 'odată! Toți trei au lăsat în urma lor nu numai familie cu numeroși copii (unul dintre ei are șese copii mici), dar' mai ales — datorii și ast-feliu — toba la poartă.

Mai ciudat este faptul, că acești bătuți de soarte de astă-data nu sunt „domni“, ca d'alde Krivány, ci meșteșugari. Va să zică oameii, cari cu oare-care împărțeală ar fi putut să trăiască cu mult-puținul ce agonisau. Așa sunt însă Ungurii, le place tuturor să trăiască bine. Ear' dacă n'au din ce, fac ca Krivány, dacă sunt în slujbe înalte; dacă sunt mai jos în treapta „domniilor“, fac datorii pe cambii, pe la toate băncile, jirând unii pentru alții, așa că ajungând la bancrută, cad nu numai cei cari s'au împrumutat, ci bagă în necaz și pe cumetrii, cari „au stat buni“, cum se zice...

Cel puțin cei din Dobrițin așa au făcut.

Plâng pe urmele lor nu numai soțiile cu casa plină de copii, dar' mai ales creditorii și giranții.

E o stare de lucruri îngrijitoare, scriu foile ungurești.

Credem și noi, că sunt lucruri triste acestea și cu atât mai îngrijitoare, cu cât ele se petrec pretutindeni între Unguri. Abia sunt câteva zile de când foile ungurești aradane se plâneau de numărul mare al Ungurilor d'acici cari pleacă spre România. De bunăseamă, că nici aceștia nu pleacă de belșugul ce ar avea în casă, și fără îndoială, că și pe urma multora dintr'aceștia blastema creditorii.

Ear' sărăcia de feliul acesta crește în Țeara-Ungurească. Crește într'atăta că i-a apucat chiar pe Ovrei: unul dintre cei fugiți din Dobrițin este Ovreu! Când și într-o ovrei băntue în acest chip sărăcia, cine s'ar mai încumeta să tăgăduiască halul prost în care au ajuns cei din neamul ales al lui Arpad și Israil?

De unde aceste stări de lucruri? Cari să fie pricinele atâtor mizerii? Răspunsul nu este greu de dat.

În urma creșterii ce li-s'a dat în școala și apoi din cele-ce se întemplieră în viața de toate zilele, Ungurii au ajuns să creadă, că în țeara lor Ungur însemnează în aceeași vreme și domni.

Așa am ajuns, ca toate slujbele, atât cele grase cât și cele mai slăbuțe, să fie date Ungurilor. Luăm de pildă comitatul nostru: de la cel din urmă „boactar“ și până sus la Mărinle Lor fișpanul Fabian și vicșpanul Szatmáry, toți slujbașii sunt Un-

guri. Tineri, cari n'au putut să isprăvească nici o școală, s'au făcut „domni“ la comitat, unde numai îndrăzneală și proptele dacă au avut, au și ajuns, ca în vreme scurtă să ajungă la trepte pe cari Românul nu le poate ocupa de-ar avea cea mai luminată minte și cinstea intrupată dacă ar fi. Nu începe de Unguri!

Ear' „domni“ fiind, trebuie să trăiască bine. Și de oare-ce statul și comitatul n'au ajuns să le prețuiască încă munca, ei-i plătește mai puțin de cât pot ei cheltui, fură banii orfanilor și tot ce le cade în mână. Furtisagurile întemplierate la Arad sunt în privința aceasta dovezi cari ne pun la adăpost de ori-ce bănuială că am fi răi și am început să-i vorbim de rău pe Unguri.

Dacă am fi răi, ar trebui să ne pară bine când aflăm că între Unguri se petrec astfel de lucruri. Pentru-că cu cât ei vor căde mai jos, cu atât noi putem să ne ridicăm glasul față de dișii.

Așa ar trebui să fie.

Ne gândim însă, că pe urma rezelor ce sevrănesc acest soi de Unguri, suferim mai ales noi, naționalitățile. Cele peste patru sute milioane, cât se cheltuiesc în Ungaria pentru treburile obștești, se duc toate aproape numai prin mâinile Ungurilor. Ei dau cu atâta zor năvală asupra stăpânirii, ca să-i numească în slujbe ori dacă nu, să le facă tot felul de înlesniri. În cât stăpânirea câștigă astfel unelte, cărora ori-ce li-ar porunci, fac cu ochii închiși.

Numai așa s'a înrăutățit viața întâiu între naționalități și stăpânire, ear' în urmă am ajuns, în cât fiii aceleiași patrii ne privim de par'că am fi dușmani de moarte.

Mai este încă ceva: dacă între Ungurii din pătura mai de sus se petrec fapte ce-i desnădejduiesc și pe dișii, nici noi Românii nu suntem mai harnici. Căci ce folos dacă bravii noștri țărani știu să trăiască din puțin și lucrează neobosiți, dacă în cele obștești pierd într-o clipă tot ce au agonisit în ani de zile. Am arătat de atâtea-ori, cum slujbași unguri se aleg cu voturi românești adunate de gendarmi ori cumpărate la arăndaș, cum chiar la comitat se găsesc țărani nemernici (să ne aducem aminte de Pecica!) cari votează dări cu domni. Ear' între cărturari d'asemeni, slăbiciuni cu ridicata.

Starile îngrijitoare dintre Unguri noue deci numai atunci ni-ar profita, când în măsură ce ei merg spre povârniș, noi ne-am avânta spre o viață națională lipsită de păcate.

Stă în puterea fiecăruia dintre noi să curățim holda de neghină. Numai bunăvoința să fie!

Invoiala economică. Din toate conferințele și chibzuirile ce s'au urmat între miniștrii unguri și austriaci, ba în scaldă de la Ischl în fața împăratului, ba acasă, în Viena și Budapesta, a reieșit ca sigur numai atâta, că monarhul nu dă voie nici stăpânitorilor noștri îngâmfați, să se despărtească de Austria, adevă să înființeze o vamă separată și cu toate celea-ce se țin de viața economică comună între cele două state: dar' și Austriacilor li-a zis, ca să mai rabde câțeva vreme așa cum sunt lucrurile și împrejurările de astăzi.

Și potrivindu-se acestei dorințe și porunci domnești, cele două guverne de dincoace și de dincolo s'au înțeles; vorba vine numai, dacă și Dietele vor fi mulțumite și vor încuviința ceea-ce au pus la cale stăpânirile. Acți, la noi, în Ungaria, nu e teamă așa mare, căci ministrul-president Bánffy e un om fără simțământ și fără rușine când e vorba de politică, de aceea i-a și dat lumea porecla de: *viclean, hulpoiul mustăcios, caporal de panduri al țării* și multe alte d'acestea. El e în stare, dacă deputații nu se vor pleca poruncei lui, să-i gonească acasă, adevă se împraștie Dieta de față, să facă noue alegeri și să-i adune o astfel de Dietă, care să-i voteze fără a crîni tot ce voește. Și fiind-că aceasta o știu foarte bine toți, atât cei-ce țin cu el, cu stăpânirea, cât și cei-ce se zic că-i fac opoziție, d'aceia nici nu se prea împotrivesc la ceea-ce a făcut el cu ministrul-president austriac contele Thun, privitor la invoiala economică.

Ba se zice, că pe toți deputații Dietei și pe cei cu gura cea mai spartă din opoziție i-a molecomit Bánffy în diferite chipuri: pe cei mai mulți cu bani, pe alții prin slujbe date rudeniilor lor, pe unii prin fel de fel de hatăruri pe la bănci, fabrici, drumuri de fer, etc. Scurt, pe toți i-a cumpărat, toți s'au vândut lui Bánffy.

DIN ROMANIA

A. S. R. Principele Ferdinand, după călătoria pe care a făcut-o în diferitele părți ale României, pretulindenea fiind cu insuficiență primit de către popor, s'a întors la București, de unde a plecat la Sinaia. Mercuri în 7 Sept., de unde apoi va pleca în străinătate, ca să se întâlnească cu A. S. R. Principesa Maria, care petrece acum la băile de Langenschwalbach. Altețele Lor se vor întoarce în România pe la sfârșitul lunii Septembrie după-ce vor fi cercetați pe regina din Londra.

An de an se intrunesc studenții de la școalele mai înalte ale României. Congresele lor pe cari în fiecare an le țin în diferite orașe ale României, țin câte 3 zile. În a treia zi de obicei se vorbește și discută chestiunea națională. În anul acesta congresul studențimei se va ține la Tulcea, unde nu ar strica dacă și studențimea ardeleană ar lua parte.

După-ce studenții din Iași se vor întâlni în Galați cu cei din București, vor pleca împreună pe un vapor la Tulcea. Îndată ce lucrările vor fi sfârșite, vor face călătorii de plăcere la Kishia, Somova, Sarica, Niculițel, mănăstirea Cucoș și Isaccea, de unde imbarcându-se vor pleca la Sulina și

de aci pe Marea-Neagră la Constanța. Din Constanța va fi reîntoarcearea cu trenul — via Cernavoda — la Iași și București.

Pentru a ridica un monument comemorativ al răsmiriței din 1848, orașele din România în frunte cu studențimea pun la cale petreceri pentru a se aduna bani trebuincioși monumentului. E frumos și laudabil lucru, când vedem că Românii știu să-și dovedească simțemintele patriotice și recunoștința pentru oamenii mari ai trecutului.

Pe valea Slănicului se va face o nouă linie ferată carea va avea o lungime de 56 kilometri. Lucrările se vor sfârși în Octomvrie 1899 și vor costa aproape 3 milioane.

Exportul cerealelor în portul Brăila din România a luat un avânt din cele mai mari. În fiecare zi, după-cum spun foile din Brăila, sosesc acolo mii de vagoane cu cereale în port și câte 1500—2000 care în trgul orașului, pentru export. Activitatea este așa de mare, în cât plata zilnică a unui lucrător cu brațele variază între 5—15 lei. Un număr de 59 vapoare și șlepuri încarcă diferite cereale, în destinații diferite.

Scrisoare din Năsăud

Pregătiri pentru alegere de deputat. — Partidul liberal și Românii. Adunarea electorală. — Români rătațiți.

la 4 Sept. 1898.

Motto:

... și a sosit timpul, ca și noi Românii din cercul electoral al Năsăudului să ne alegem deputatul nostru național și să trimitem în același partid de unde împăratul își alege sfetnicii Săi (...)

Numit fiind deputatul Ioan Ciocan, ca profesor de limba și literatura română la universitatea din Budapesta, postal de deputat a devenit vacant și așa s'a scris o nouă alegere fixându-se pe ziua de 9 Septemvrie a. c. Este știut că în cercul electoral al Năsăudului, ca aproape în toate cercurile unde naționalitățile nemaghiare formează majoritatea covârșitoare a voturilor, s'a ales totdeauna un deputat guvernamental, de naționalitate ungar, până la anul 1896, când pășeste ca deputat actualul director gimnazial Ioan Ciocan. (zie actualul director, fiind că nici până în ziua de astăzi nu a abziș din postul de director și profesor.)

Până la ultima alegere de deputat Românii au fost pasivi, gregari credincioși ai programului național, când la anul 1896 pășind ca deputat „Omul nostru“ dl Ciocan, inteligența română din Năsăud și-a uitat programul, la alcătuirea căruia și ea și-a trimis delegați, și a mers la urnă alături cu Ungurul împintinat și cu Jidanul puturos, dându-și votul pentru deputatul guvernamental. La ocaziuni de atare natură se fac pregătirile de lipsă, așa și acum în preajma

*) Aceste cuvinte sunt reproduse din discursul profesorului Gregore Pletos la adunarea electorală ținută la luna Octomvrie 1896 în localitățile române din Năsăud.

alegerii s'a convocat pe ziua de astăzi (4 Septembrie) „conferința prealabilă de candidare”, despre hotărârile căreia ve raportez mai la vale. Nu ași fi scris nimic despre convocarea acestei „conferințe prealabile”, dacă din întâmplare nu citeam o invitare unică în felul ei până acum — cel puțin într-un Român, și pe care o pun la dispoziție on. c'itori, copiindu-o din vorbă în vorbă. Eată textul:

„Invitare: În fața alegerii de deputat din 4 Septembrie 1898 On. D-ta ca alegător ești invitat cu toată stima la o conferință prealabilă de candidare, care va avea loc în Năsăud la 4 Septembrie c. la 3 oare p. m. în localul Casinei române: Năsăud în 1 Septembrie 1898. Președintele partidului liberal din cercul electoral al Năsăudului: **Dr. Paul Tanco.**“

Aceasta este invitarea, care pe mine m'a surprins și din care apriat se vede, că Românii din acest cerc electoral sunt constituiți acceptând programul partidului liberal. Când s'a întâmplat această organizare a Românilor, la îndemnul cui, cine, afară de Dr. Tanco mai face parte din comitet, — până acum nu se știe.

S'au făcut toate sub masca secretului, în pripă, după porunca guvernului sau a fișpanului, ear' Românii slabi de inger sau poate pentru o plată grasă, sau în speranța unei decorațiuni, au plecat capul, s'au lăpădat de programul național și au trecut în tabăra mameiucilor banfiști. Faptul acesta e de o gravitate excepțională, fiindcă în fruntea acțiunii stă unul dintre cei mai stimabili bărbați de pe valea Someșului, e Dr. Paul Tanco. Nu știm dacă Dr. Tanco și soții săi au adoptat pentru totdeauna principiile politice ale guvernului, dar' știm aceea, că atât d-sa cât și acei soți cari îl sprijinesc în această umilitoare acțiune, ca *Români au comis o crimă față de neamul lor.*

Un semn îmbucurător este, că atât inteligența cât și poporul român din afară au rămas departe de ori-ce acțiune.

La oarele 3 p. m. au început a se aduna alegătorii în sala casinei române. — Pretorii, notari, primari și alți oficanți sunt puțini, jidani cam o duzină și câțiva profesori, învățători și un preot român, de toți cam 50 de alegători. — „Președintele partidului liberal” Dr. Tanco deschide „conferința prealabilă” prin o vorbire în limba română, anunțând că deputatul cercului a abzis și sunt conchemați a alege un nou candidat, încheie dând cuvânt profesorului *Gregore Pletos*, care e unul dintre intimii lui Ciocan, și fiindcă Ciocan l'a scăpat odată de o cercetare disciplinară și de alte lucruri urite, e serv credincios. — D sa cu un pathos mare — bine înțeles adăpat și de nectar — zice

următoarele: *Românii din cercul electoral al Năsăudului au decretat activitate în anul 1896* (aci se aude un glas, care protestează, ear' mameiucii banfiști cu judele Pap László și un immoral individ mult pomenit prin gazetele românești *Ion Gheție*, susțin cuvintele lui Pletos). Zice mai departe că Năsăudenilor le trebuie un deputat care e condus de „ideile politice moderne” și care lucră pentru „interesele țintulate” și ca cel mai potrivit om care să-i reprezente în sfatul țării recomandă din nou pe Ciocan.

Propunerea lui Pletos e primită și se trimite o deputațiune de 3 inși după noul candidat.

Venind di Ciocan, președintele îi anuță că e candidat și îl roagă să primească, post-tul, asigurându-l de „iubirea și încrederea alegătorilor”.

Di Ciocan mulțumind în limba română, cetește mai întâiu în limba maghiară o vorbire, în care zice că *el e omul faptelor* și declară că va lucra și mai departe pe baza programului liberal.

Sfârșind cu cetirea vorbirei și în limba germană, conferința se închide. — Acesta e pe scurt decursul conferinței de candidare.

Inainte de a sfârși mi permit să pun câteva întrebări adevăraților Români:

Aveți cunoștință, că clica lui Ciocan, compusă din *Grigore Pletos, Vasile Pop, alias Zaprozzi Pap László, Ion Gheție* și alți câțiva oameni de calibrul lor, lucră în numele tuturor Românilor din cercul electoral al Năsăudului? și dacă aveți cunoștință de lucrul acesta, dacă nu vă convine, de ce nu protestați contra unei nerușinări atât de mari?

Pentru corespondența de față cred că e destul. În una viitoare voi arăta alte lucruri sâvârșite de „partida liberală română”.

Nicu.

De la Sibiu.

Din Sibiu ni-se împărțasesc următoarele: Consistoriul metropolitan al provinciei gr. or. române și-a terminat lucrările Sâmbătă în 22 l. c. v. seara. P. S. episcopul Ioan Meșianu a și plecat cu trenul de noapte. P. S. episcopul Nicolae Popea din Caransebeș a plecat numai Luni dimineața la Săcele, spre a-și cerceta pe mama sa, venerabila matroană aproape de 90 ani, și pe celelalte rudeni.

— Ședințele consistoriului metropolitan au fost premersse de ședințele reprezentanței fundațiunii „Goșadu” în cari s'au decis asupra 277 cereri pentru stipendii,

dintre cari 144 cereri pentru stipendii noue. În total s'au votat 34.127 fl. 92 cr. ajutoare, dintre cari 4411 fl. 92 pentru rigorosanți vechi, de cari sunt 17:4686 fl. pentru rigorosanți noi, de cari sunt 12: 17.330 stipendii vechi; 2310 fl. ameliorări la stipendii vechi, 5390 fl. stipendii noue; numărul stipendiștilor vechi e 69, cari se împart astfel: 39 stipendiști la drepturi, 13 la medicină, 3 la litere, 4 la tehnică, 1 la montanistică, 4 la școala comercială și 5 la gimnasia; stipendii noue s'au votat la 8 pen-tenți, cari studiază drepturile, 3 medicina, 2 litere, 3 tehnică, 2 cursul special pentru calificarea profesorilor la școalele comerciale, 1 montanistică, 1 agronomie și 4 gimnasia, în total 8 stipendii la 24 stipendiști noi. La ședințele presidate de Es. Sa metropolitanul *Miron* au asistat P. S. Lor episcopii Ioan Meșian (Arad) și Nicolae Popea (Caransebeș), apoi Dr. Ios. Gall, membru în casa magnaților, Avram Berlogea, jude la curia reg., Dionisiu Poynor, jude la tabla reg., Ioan cav. de Pașcaru, jude de curie pens.; G. Szerb, deputat dietal și Part. Cosma, directorul „Albinei”.

În memoria iubitorilor răposai. La fondul creat de „Reuniunea sodailor români din Sibiu” cu scop de a ajuta cu timpul văduvele și orfanii meseriașilor români din Sibiu, foști membri ai „Reuniunii”, precum ni-se scrie s'au făcut următoarele contribuiri în amintirea regretatului *Nicolae St. Șidulțiu de Cărpeneș* fost funcționar la „Albina” și răposat în Abrud: *Victor Tor-dășianu*, president al Reuniunii amicitii, a contribuit 2 fl.; *Ermil Borcea*, funcționar la banca „Transilvania” în Sibiu, *Dumitru Ștefan* candidat de avocat și *Emil Vințelariu*, funcționar la „Albina” câte 1 fl. Fondul prin aceste contribuiri a ajuns la suma de 53 fl.

La alegerea de notar din fruntașă comuna *Poiana* (lângă Mercurea în Transilvania), efectuată la 28 August n. c., precum ni-se scrie, di *Adun. Mion*, fost substitut, a fost ales cu aclamațiune.

Lumea din afară.

None turburări la Creta.

Cetitorii și aduc aminte, că îndată-ce se încheiasse pace anul trecut într-un Turcia și Grecia, puterile europene se apucară a face rânduială pe insula Creta, din cau a căreia tocmai se purta războiul greco-ture.

Nici până azi însă puterile n'au putut isbuti de a face liniște și pace bună acolo, din mai multe pricini; cea de căpetenie

este tot rîvna într-o Anglia și Rusia; pe urmă vine dușmănia neîmpăcată într-o creștini și mohamedani, ce trăiesc amestecați la olaltă, mai ales în orașe, întocmai cum în Ungaria printre naționalitățile nemaghiare în orașe sunt amestecați și Unguri îngâmfăți. În sfârșit Sultanul și pașalele lui, știind foarte bine aceste două lucruri, a-nume rîvna într-o Anglia și Rusia, pe urmă dușmănia într-o cele două popoare, pentru a-și face trebușoarele lor ațîță mereu și în ascuns pe mohamedani să nu se lase, să se împotrivescă regulilor și rînduelei celei noue, ce vor-se să le introducă puterile la Creta. Afară de aceasta, sultanul și ministrii lui se mai împotrivesc, pe cât pot, cererilor ce le fac puterile în acest scop; ba ar voi să mai sporească și trupele turcești pe insulă. Târgueli d'acestea încă trăgănează mult regularea stărilor la Creta.

Într-o astfel de împrejurări nu e de mirare, dacă din când în când isbucnesc turburări acolo. Astfel s'a întâmplat și Vinerea din săptămâna trecută, când reprezentanții puterilor d'acolo au vrut să deschidă în capitala insulei, *Candia*, biuroul de percepție, unde sunt numiți ca slujbași numai creștini și nici un mohamedan. Turcii din oraș s'au adunat și au vrut să se năpustească asupra percepției, unde însă soldații englezi ce păzeau clădirea îi întâmpinară cu foc; se în-cinse o încăierare sângerăoasă, care ținu aproape 2 ceasuri și în care atât pe partea Turcilor cât și pe partea Englezilor au căzut mulți răniți și morți. Ba și mai mult: o corabie engleză, care se afla în portul orașului (pe mare) a pus să bombardeze orașul, din care cauză a isbucnit foc, care a mistuit o mare parte a caselor, într-o și clădirile cătorva consulate străine; ear' între cei împușcați este și sub-consulul englez.

Ferberea d'atunci numai puțin s'a potolit și toată lumea se așteaptă la noue turburări.

PE FĂMĂNT ROMĂNEȘCI!

Un omic al foaiei noastre ne comunică în ultimul moment următoarele:

*În ținutul Verșetului se vorbește, că M. Sa Imperatul cu ocaziunea întâmpinării în *Buziaș* văzînd atăția Români ar fizis:*

„Wahrhaftig ich möchte glauben in Romänien zu sein, wenn ich nicht wüsste, dass ich in Ungarn bin.

Pe românește:

„Intr'adever aș crede, că sunt în România, dacă n'aș ști, că sunt în Ungaria.”

FOIȚA „TRIBUNEI POPORULUI”.

FĂNTÂNA ONULUI.

Onu Frunzete din satu Coptu făcuse trei ani la Imperatu și acum venit acasă, toate neamurile-l năpădiseră, că una și bună, să se nsoare și să se nsoare și el, ceea-ce toți feciorii fac; să și caute o fată și să și vadă de rosteală.

Onu nostru își făcuse privirea roată prin cel ciopor de fete și și așternu-se ochii pe Opreana lui Gheorghe al lui Ilie. A chemat-o în horă și din vorbă bună în vorbă dulce, d'aci la o stringere de mână pe sub ascuns și inimile lor se făcură dragi una alteia; căci, las' că nici Onu nu era urit fecior, d'apoi Opreana era o fată frumoasă la chip și înaltă de statură, ș'o peliță pe obrazii ei de ș'o tai c'un fir de păr. Unde mai pui apoi ochisorii! În legea lui Onu: Are zestre o sutișoară, ochii-i fac ear' o sutișoară și cu două sutișoare îți poți face o trebușoară și mai poți începe ș'un negoț, așa mai mic.

Că Opreana n'avea casă, nu-l neliniștea pe Onu. Auzise el de la alții, cum au o biceiu muerile să improaște pe bieții bărbați, cu vorbe de astea: „Ieși afară ticălosule, casa-i a mea și ușa a ta”, și decât vorbe de astea mai bine lipsa, așa judeca Onu.

În a patra Duminecă după Paști Onu cu Opreana se înfățoșară înaintea sfântului altar și primară binecuvîntarea preotului.

Cu sutișoara Oprenei Onu nostru a plătit jumătate din prețul unei căscioare de cătră capul satului. Cealaltă sută ș'o deee Onu la sfântu Ilie, așa se învoise cu Radu din satu Bogatu, care-i vînduse casa, fiindcă se înurase în sat străin și nu voia ș'o lase în părăgînire. Până la anul Onu avea să-și pună osul și să înciripe suta, căci almintreni era rău.

Dar', omul un fel socotește și altfel ni-merește. Iarna trecuse și primăvara așzidera și și din vară o bună parte, și Onu pe lângă toată strădania n'a putut să împlinească suta. Jumătate li mai lipsia, și că-i lipsia, Opreana era de vină, că nu mai sta cu gura de pe el: „Oane, ne trebuie feșnic, fără de linguri încă nu putem fi, furcuțe, cuțite, blide, vase, că n'om fierbe în pâlărie”, și câte și mai câte nu-i trebuia Oprenei, de l luase groaza pe Onu și nu mai cuteza să mai plece cu ea împreună în țîrg, că-l ușura de bani.

De lasfântul Ilie trecuseră două săptămâni și trecuseră anevoie de tot, nu numai pentru îngrijoratul Onu, dar' pentru toți sâtenii din Coptu. Era o secetă înfiorătoare. De patru săptămâni de zile și nici un nor nu s'a milostovit să se arete pe cer. Apa din fântânilor satului săcuse, și numai în cea din mijlocul satului mai era, cătă biată mai era. Dar' și aceasta nu ajungea la ori și

cine, ci numai la unii, și Onu nu se numera într-o acești „unii”. Sutașii satului se puseră pe chibzueli și hotărîră, ca să aducă un învățat care să afte vre-o vîină de apă cât de cât, căci almintreni mor și oamenii de sete, nu numai vitele.

Și într'adever, vaca lui bietu Onu de vre-o câteva zile n'a vîzut apă, necum ș'o bee. Slăbise de numai umbră mai era de ea. Purcelul din coteț huiă de foame și nu mai era nici o nădejde, că de cășlegi să lafrumșteze podul cu cărnii lui. Gărnile lui Onu nici cotorozii nu mai puteau de sete și de foame, căci în urma secetei toată pajșteea se făcuse pârjol. Norocu cu penele, că almintreni li se vedeau și lor oscioarele.

Apă, nici Onu nici Opreana n'o mai gustaseră de trei zile. Aveau noroc cu laptele cel acru, că lo mai stîngea setea și cu zama de varză, că almintreni s'ar fi copt de sete. De cei bogăți nu era rău, căci se duceau la cărciumă și las pe ei de nu și stîmpărau setea cu vin și apă, de își făceau din foale bate.

Într-o zi de Miercuri, trei săptămâni după sf. Ilie, tocmai pe când Onu și Opreana își stîmpărau foamea și setea în codru cu mămăligă și cu un blid de lapte acru, sosește o serisoare. Era dela Radu, fostul stăpân al casei, care seria așa după-cum scrii la un datoras, ca în răstimp de opt zile să plătească suta, almintreni va face jucutie.

— Ce să ne facem acum Opreană, zise Onu — de nu plătim suta, ne scoate afară

din casă numai cu ce-i pe noi și pe lângă aceasta mai pățim și rusine.

Ameniștoarea lui Radu l'a pus pe Onu pe gânduri. Remase ea și înlemnit și nu și putea închipui că peste 8 zile are să părăsească casa pe carea și el a mai îngrădit-o cu câte ceva și la care a mai pus câte o grindă, a mai dres coperișul și câte alte n'a mai făcut bietul Onu, numai ca să fie casa casă în rînduială, după-cum sunt casele oamenilor celor harnici.

Văzîndu-l Opreana așa de îngândurat s'a pus să-l mîngăie:

— Știi ce One dragă — pusc vorba Opreana, mătușa de preste deal, lele. Stia mai are încă în fundul subpatului vre-o două trei sute, și dacă ne-am ruga frumos ni-a da vre-o sută ca să ne facem răcazul și să scăpăm de rușine. O să încere să me duc până acolo. Trei ciasuri încolo, 3 ciasuri încoco, fac 6 ciasuri. La urma urmei merge omul bucuros și cale de 6 zile, numai să și vadă dorul împlinit.

Și Opreana îngrijată de soartea ei și a bărbatului ei, a plecat mătușa sa, ca să împrumute banii trebuincioși și astfel să se scape de pacoste ce le sta lăstun pe cap.

(Va urma.)

Teara fărădelegilor.

(—) Când vezi cum zilnic se sevrăse fărădelegi îți vine să crezi, că din țara asta a pierit toată dreptatea, de nici urmă nu i-a mai rămas. Fărădelegi de sus, fărădelegi de jos, nedreptăți de la ministru, nedreptăți de la tribunale, nedreptate de la fișpan, de la vicișpan, de la solgăbireu, în tot locul numai nedreptate pentru bietul cetățean și de nicăieri dreptate.

S'au făcut legi în dieta țerii, dar s'au fost îndestuliroare. Au mai venit și ministrii cu ordinațiuni, dar nici așa nu s'a putut face cetățeanului dreptate. S'au pus și comitatele pe brânci și au croit statute, ear' orășele încă nu li-au rămas înapoi. Eată dar' un magazin întreg de legi și statute. Și nu pentru colții șoa-recilor s'au adus, ci pentru ca să țese administreze „dreptatea” ție, cetățene.

Dar' moneda-i cu două fețe și legea-i asemenea cuțitului cu două tășuri. Ți-o „aplică” după măsura de bună sau rea voință ce o are față de tine cel care se îndeletnicește cu aplicarea paragrafilor din legi. Stai pe picior bun cu domni, li-ai făcut vre-un hatâr, a pus Dumnezeu mâna pe tine; nu te-ai purtat de așa ca să-ți câștigi grația, bunăvoința domnilor, nici nu te aștepta, ca să țese face dreptate și te mângâie cu vorba că dreptatea-i în ceriu, ear' pe pământ cine vrea să și-o închipuiască nu și mai strângă mințile, ci închipuiască și-o așa după-cum cei vechi și-au închipuit-o: o femeie legată la ochi.

Ai greșit ceva împotriva legilor, și în Ungaria nu te poți mișca nici în dreapta, nici în stânga, nici înainte, nici îndărăt fără să nu „calei” legea, odată se pun toți legiuitorii pe lucru.

Notariul comunal sau cercual scormonește fărădelegea sevrșită, geandarmul face cercetare, se înțelege cu blândețea-i obicinuită, pretorul sau protopretorul pertractează și aduce hotărâre, sau mai bine zis osânda, vicișpanul nu o schimbă, ci întărește osânda, ear' ministrul ridică la putere de drept acea-ce solgăbireu a hotărât. Nui așa, că merge dreptatea strună, ea la mașină.

Dar' dintră acești „administratori” ai dreptății am trecut cu vederea pe fișpan. Fișpanul, e drept, nici nu scormonește, nici nu cercetează, nici pertractează, nici osândește, nici nu întărește, nici nu ridică la putere de drept și cu toate astea, ceea-ce el vrea, toți ceialalți vreau și ministrul încă vrea. Iși are și fișpanul și ministrul daraverile lor, și pentru un lucru de nimic, cum e și îndreptățirea unui cetățean, nu se strică unul cu altul. Fișpanul alege pe trimișii, pe deputații țerii, ear' ministrul din încrederea acestora stă pe divanul cel roșu.

Ținta stăpânilor ce s'au rânduie de la Tisza Kálmán încoace a fost, ca celor de la comitat să le dea foarte multă putere. Au știut stăpânirile maghiare de ce au lucrat așa cum au lucrat. Ca să și câștige voturile alegătorilor și nimic mai mult!

Pe slujbașii de la comitat i-a aflat ministrul de cei mai buni și mai destoinici sprijinitori ai săi, și aici e pricina, că multe din cele-ce s'ar cuvânt tribunalelor, cari sunt mai neatârnoare, s'au dat slujbașilor comitatei.

Despre felul cum diriguiesc acestia, slujască de dovadă niște destăinuirii ale judecătoriei cercuale din Perlas și ale tribunalului din Panciova, care încurcându-se în ceartă cu slujbașii de pe la casa comitatului Torontal, au scos la iveală niște lucruri de cel mai mare preț.

Perlasul e o comună mare în apropierea orașului Panciova. Poporul ce l'locuiește, în mare parte e sârbesc. Sunt și puțini maghiari și mai puțini Români. Comuna aceasta, adevărată căpătuișii din fruntea ei, a cerut, ca să li-se dea pretură pe lângă judecătorie cercuală ce o are comuna în mijlocul ei. Cererea pe de o parte și-a întemeiat-o pe aceea, că fiind mai mulți slujbași mai ușor se va putea face maghiarisarea, ear' pe de altă parte au cerut pretură parte că fiind pretorul sau protopretorul mai aproape, mai cu ușurință să se poată controla biraiile și notarii.

Ministrul a împlinit voia perlasenilor și a orânduit, ca să se facă pretură în comuna Perlas. Vicișpanul însă a virit în busunar hârtia ministrului. Pentru-ce? Ne dă să înțelegem o a doua hârtie către ministru a comunei Perlas, în care se zice: „De abia în restimp de vre-o câțiva ani judecătorie cercuală din Perlas a fost silită, ca să pornească cercetare împotriva controlorilor comunali pentru slaba controlă și în potrivă hoților banilor obștești, așa că notarul din Erzsébetlak a căpătat 3 ani temniță, cel din Centa 3 ani, cel din Botoș 6 ani, cel din Torontalsziget, care a fost și în Perlas, apoi judele și cassarul de acolo tot pentru furtișagul averii comunele sunt și astăzi în cercetare. Și pe oamenii acestia — se zice mai departe în hârtia perlasenilor — nu lipsa i-a aruncat la brațele hoților, nici într-o momentană nechibșuință au sevrșit hoțiile, ci în urma împrejurării, că toți au fost prietini cu cei de sus, cari s'au purtat mândru cu ei, așa că furtișagurile le-au făcut ani de a rëndul.

Ne întrebăm acum, cari sunt hoții cei mari, cei-ce și-au împlântat mânilor în grămada de bani din lăzile cele de fer, sau cei-ce — după vorba perlasenilor — au știut de hoții și totuși s'au purtat cu notarii și cassarii ca cu păpușile, să nu cumva să le cadă vr'un păr. Ani de-arëndul să furi sub ochii celor de la comitat, cari au datorința să ferească comunele de păgubiri, așa ceva numai în Ungaria se poate. Ear' atunci când cei de la birăime, cei de la judecătorie au desvilit crivaniadele, tot slujbașii de la comitat au sărit în ajutorul hoților din fruntea comunelor, și i-au apărat cu toate puterile. Că acestea nu sunt vorbe goale ni-o dovedesc încă și cei de la comitatul Torontal, cari pe fostul notar din Perlas tocmai atunci l'au virit ca notar în comuna Brestovat, când controlorul de la dir. financiară înștiințase deja pe căpeteniile comitatului despre hoția sevrșită de către acel notariu.

Iată dar' cum se face dreptatea la noi. Pe cel ce fură, în loc să-l ajungă asprimea legii, îl pun într'altă comună ai cărei bani încă nu s'au jefuit. Și aceasta fiind-că așa vrea vice și fișpanul, cari sunt oamenii stăpânirii, înaintea cărora trebuie să se plece toți, chiar și cei de la direcția financiară și cei de la tribunal. Lor le trebuie corțeși la alegeri, oameni cari să ducă mulțimea de alegători cum se duce turma de oi la tuns, și în schimbul acestui hatâr ce li-l fac notarii, trebuie să închidă ochii când ved câte o fărădelege sevrșită de notari și juzi și cassari și controlori

și toți cari au de a umbla cu bani de ai obștei.

Dar' nu se sfârșesc aci murdăriile din comitatul Torontal. Atotputernicul vicișpan nu numai că voește să ascundă hoțiile sevrșite de către argații sei, dar' se ia și la ceartă cu judecătorie cercuală și cu tribunalul, pentru-că au îndrăsnit să desvlească furtișagurile notarilor și cassarilor.

Vicișpanul pune pe protonotarul baronul Feilitzsch, ca să protesteze împotriva judelei cercetător din Panciova, care desvélind hoția a poruncit să închidă pe gugulitul comitatului, pe notarul din Perlas, Ivánovity Miksa. Li aduce apoi ocară zdravănă, pentru-că s'a amestecat în trebile cari se țin de comitat și îi spune că nu-i iertat să zică, că socoțiile nu sunt bune și nici drept n'are să îndrume pe cei de la comitat, ca să facă cercetare amănunțită, pe cuvânt că s'ar fi întemplat hoții.

Cu atâta nu s'a mulțumit vicișpanul. Ci a alergat la ministru și a prit tribunalul pentru-că a îndrăsnit să curețe grajdurile lui Augias din comuna Perlas, și i-a mai spus ministrului, că din considerațiuni politice ar fi bine, ca almintreni să porceadă tribunalul.

La gogomaniile vicișpanului președintele tribunalului din Panciova s'a simțit îndemnat să răspundă prin hârtia de sub 1411/896 Pres. După ce spune, ca socoțiile nu-s în regulă, că s'au făcut furtișaguri, că judele cercetător bine a lucrat când s'a amestecat, căci hoțiile de pe teritorul tribunalului reg. sunt foarte dese, răspunde apoi următoarele, pe cari le dăm așa cum s'au scris de către președintele tribuhalului din Panciova, Vozáry: Judecătorie în procedură și în lucrările sale oficioase nu se poate însă călăuzita de vicișpan și de membrii judecătoriei, ca oameni privați, ca afară de oficiu pe terenul social — intrucât dau voie impregiurările — își fac datorințele patriotice, dar' în procedura judecătorească când e vorba de stabilirea adevărului — de aplicarea legilor, nu pot lua în cumpeneală patriotismul unuia și aspirațiunile naționaliste ale celuilalt, pentru-că o astfel de influință ar fi numai spre paguba obiectivității, a nepărtinirii și astfel și în paguba dreptății.

Fișpanul cu toate astea tot mai umblă după potcoave de cai morți, vrënd să silească tribunalul, ca în hotărârile sale să fie cu băgare de seamă la împrejurarea că în jurul Panciovei sunt diferite naționalități și deci să se acomodeze împrejurărilor. La pira fișpanului același președinte de tribunal întré altel' răspunde și cu următoarele: „Judecătorie în procedura sa nu poate să aleagă omul, legea trebuie aplicată față de ori-cine în același chip, și chiar aceea ar fi primejdios în ținutul acesta locuit de naționalități, dacă judecătorie jertfindu-și neatârnoarea, s'ar face slugă țintelor și considerațiunilor politice, încrederea față de judecătorie numai neatârnoarea și neputința de a o influința o poate desvolta și o poate face trainică în popor.”

Iată deci căpeteniile Torontalului iconite de către cel mai chemat om, de către președintele tribunalului din Panciova, Ungurul Vozáry. Un corb alb e acesta, cari nu se lasă amăgit de apucăturile slujbașilor de la comitat, care vor să acopere ori-ce mișelie săvârșită de către argații și corțeșii alegerilor, pe cuvânt că așa cer considerațiunile politice.

Adevărat să facă mușama ori-ce hoție, numai pentru-că cel ce a făcut-o e slugă plecată a stăpânirii și totodată stăpân pe o comună, locuită de nemaghiari, cari după închipuirea lor sunt „omladiniști” ca cei din Perlas, dacoromâni, pangermani și mai știe Dumnezeu ce panii.

Și să se mai îndoiască omul de adevărul, că aici în țeara fărădelegilor nedreptatea nu a supus dreptatea și că neadevărul nu a învins adevărul!

D'ale meseriașilor.

Arad, 4 Sept. 1898.

Onorată Redacțiune! Cu deosebită plăcere am cetit cele scrise în prețuita noastră foaie „Tribuna Poporului” despre meseriași preste tot, și despre „Reuniunea sodalilor români din Sibiiu” îndeosebi.

Ți e mai mare dragul să cetești cum Reuniunea mai sus amintită înaintează pe zi ce merge, niusind într'acolo, ca să ajungă la deplina bunăstare a pătașilor ei, și trebuie să lauzi străduințele ce se pun pentru-ca membrii acelei Reuniuni să și câștige luminile trebuincioase, pe cari în urma asprimei vremurilor nu au fost în stare să și-le câștige.

Predarea de piese teatrale, ședințe literare, cetirea cărților bune și folositoare, eată lucruri, la cari, durere, meseriașii noștri din alte părți încă nu s'au gândit și nici alții din pătura sus pusă a fruntașilor noștri nu și-au luat osteneala d'a se gândi. La urma urmelor e de datorința celor luminați ai neamului, ca să se pună în fruntea meseriașilor și să nu-i lase răsfrăți prin cele tovrășii străine de neamul nostru, ci să-i adune la un loc, să-i lumineze și să facă din ei o proptea puternică celor ce luptă pentru al neamului bine.

Di Victor Tordășianu, vrednicul president al meseriașilor români din Sibiiu, însuflețit de adevărul celor zise și de noi, s'a pus pe lucru și astăzi toți sibiienii și toți cei-ce încă nu au făcut față români în mână se pot încredința despre înaintările ce le-a făcut reuniunea de sub a d-sale conducere. Laudă și mulțumită i-se cuvine pentru munca ce o depune întru înaintarea păturei de mijloc a neamului, păturei meseriașilor. De Dumnezeu, ca pilda dînsului să fie urmată și de alții, pentru-ca mai ușor să se ajungă la ținta dorită d'a vedea pătura meseriașilor ajunsă acolo unde străinii au ajuns.

Durere însă, că scriind acestea despre Reuniunea meseriașilor din Sibiiu și despre harnicul ei president, nu suntem în plăcuta poziție de a scrie tot așa și despre meseriașii români din alte orașe.

Să nu mergem aicea în căutarea relelor oilde, ci să rămânem aici în Arad, căci e mai aproape de noi. Jidanii și Maghiarii de aici își pun toate silințele să ne înghită și nici o pătură nu e așa espusă ca cea a meseriașilor și îndeosebi calfele (sodalii.) Te doare inima când vezi tineri meseriași români, căutând tovrășia Ungurilor, intrând în reuniunile lor, făcând cunoștință în societatea maghiară și mai apoi își uită cu totul că au fost oare-cândva Români.

Nu mai departe de cât zilele trecute mi-s'a dat să ved și să aud, cum un tiner sodal român declama cu înfocare într'o adunare o poezie maghiară de ale lui Petöfy. Ași fi eugetat că-i cel mai neaoș maghiar, dacă nu așa fi avut nenorocirea de a l' cunoaște de pe vremea când încă nu se amestecase cu străinii. De felul acestui tiner sunt încă mulți sodali români, cari mai mult folosesc limba străină, la ori-ce prilejuri, de cât să și cultive limba sa proprie moștenită de la părinți.

Durere, dar' e mare numărul acelora, cari trec în tabăra străină și nu e bine când lăsam, ca astfel să ni-se scărțiească numărul. Atrag deci luarea aminte a Românilor de aici și de pretutindenea, ca să adune pe meseriași la un loc și să nu-i lase să umble care în cătrău ca oile cele rătăcite.

Georgiu T. Both.

Un chef pe pustă.

Are Ungurul un cântec potrivit, *co ooro* se și ține: *Enni, inni jöl tudok, én magyar ember vagyok!* Adecă mai pe românește Ungurul se ține de proverbul nostru: A mâncă și a bea nu-i muncă grea.

Nu e nici un ținut în Ungaria, unde să se benchetuiască mai mult ca pe pusta dintră Tisa și Dunăre. Dar' nici omoruri ca în acele părți nu se întâmplă.

Dedat să trăiască bine, să benchetuiască, cikoșului maghiar nu mult îi pasă, că ce se va întâmpla cu el în cealaltă zi. Azi

să aibă, mâncă ce a da Dumnezeu și stă-pânirea.

Și într'adevăr cât e de veselnic și chefuitor cikoșul maghiar chiar așa-i de răsfățat. Dacă 'și găta paralele, apoi se aruncă în ceata socialistilor și cere dărăburirea moșiilor grofești și bisericesti. Nu-i vine la socoteală, ca alții să aibă așa mult, ear' el nimic. Că a benchetuit, că nu a muncit, ca să-și adune bani albi pentru zile negre, acestea sunt muștrări, cari nu încep în capul cikoșului. Dacă nu i-se dă 2 fl.

la zi, nu se duce la lucru. Leagă contract că va secera holda cutărui moșier, dar' când holda e coaptă, ia-l pe muncitorul maghiar dacă ai de unde.

Până când țeranul român muncește din răsărit de ziuă până 'n seară pentru câte 50 cruceri cu mâncărea din a lui traistă, până atunci țeranul maghiar din 2 fl. la zi nici un finic nu lasă. Ș'apoi tot el de cătră pădure, tot el cu jalba pe la ministru, că moare de foame, că dieta să-i dea ajutor, căci almintreni ia lumea 'n

cap. Ear' ministrul ajută, căci nu dă din a lui; ci din banii strinși cu executorul de pe spinarea nemaghiarilor. Ajută, căci ajută pe cei de o seminție cu el, cari trebuie susținuți cu ori-ce jertfe, chefuitori, căci almintreni pierd sămînția lui Arpad.

Dacă s'au potrivit undeva versurile:

*Unii sapă și muncesc,
Alții beau și chefuesc;*

Apoi la locuitorii acestei nefericite țări, desigur se potrivesc.

LITERATURĂ POPULARĂ.

Frunză verde de năgară.

Frunză verde de năgară
Asară ș'alaltă sară
Treceam, puicuță, călare
Pe la poarta dumitale;
Ș'am trecut, nu te-am văzut;
Am amezit ș'am căzut,
M'am sculat, m'am ridicat
De poartă m'am răzimat.
Dar' puicuța m'o întrebă:
— Ce ești, neică, supărat?
— Cum n'oi fi, puicuță, fi!
Câte stele sunt pe cer
Pân' la ziuă toate pier,
Numai luna mai rămâne —
Numai luna și c'o stea
Știe de patima mea.
Jură luna pentru mine,
Las' să jure stelile
Că-s în toate serile.

I. Gh.

Doină.

De când eram încă mic,
Doină știu, și doină zic.
Căci românul cât trăiește,

Tot cu doină se mândrește.
Eu cu doina mă plătesc,
De bir și de boeresc,
Boii mei când aud doina,
Ară țelina și moina,
Și îmi samău cel ogor
Cântând doinele cu dor.
Ear' de-aud vre-o fetișă
Cântând doină 'n poenită,
Alerg fug de o găsesc,
Și de doină îi vorbesc,
Ea m'ascultă bucurăasă,
Căci e mândră și frumoasă,
Și mi zice că m'a iubi,
Dacă doina i-o vorbi.
Vă spun drept, ori ce mi-ți face,
Doină știu și doina'mi place.

Nicolau Hanza
Inv.

MUȘTRARE.

O vară 'ntreagă s'au iubit
Și-apoi pământul s'a albit
Și tot se mai aveau cu drag;
Ear' primăvara bătea 'n prag
Și-acum nu știu cum li-a sosit
Un gând pribeag.

S'o strângă 'n brațe el ar vrea,
Dar', iute, se îngrozi de ea.

Îi spuse ceva ce hun nu-i?
Dar' cum? și chiar în ochii lui!
I-a zis: „Pe mine, mâna ta
Să n'o mai pui!

„Că mi-te-ai plâns pe la feciori,
„Că 'n față nici nu am bujori
Și-obrazul meu e sec și supt.
Dar' pentru cine mă tot lupt
De-i el așa? Tot nu-s la hori
Cu șorțul rupt!“

Prin vorbe, Mitre, m'ai purtat,
Și ce-ai putut vorbi de noi?
Că n'am în bățetura boi?
Ai zis că nu-s de măritat —
Rămân prescurăriță 'n sat.
Și ce-i apoi?..

Dar' și an când intrai în sat
Gândeai că trece-un împărat,
Așa treciai. Erai falos
Și tot nu ți-am băgat ponos!
Atâta numai te-am rugat
Să lași mai jos!...

Și el e bun cum alți nu-s.
El n'a certat-o ci i-a spus
Că grea e 'nvinuirea ei.
A știut el însă asta ce-i:

Învăț să nu te 'nalti pe sus
Între femei.

Ș'apoi i-a zis: „Tu nici de cum
Să nu iai vorbele din drum.
Dar' lasă că v'astup eu guri
Ș'apoi mă ducă prin păduri,
Ori ducă-mă de vor de-acum
Să fac prapuri!..“

„Dar' uite, dragă, mâne-i joc,
De ce nu lași mânia 'n foc?
Să ne certăm... și chiar în drum!
În las' și tu mai jos acum...
Să fim sfădiți tot nu-i noroc
Ori cum și cum!“

Ea însă tot nu l'a iertat,
Dar' când plecă îngreunat
Ea se aprinse 'n față jar
Și ascultând la pasul rar
Strigă 'ndărăt: „Te-ai supărat?..
Vii mâne ear?
Ybl.

Reuniuni sau conferințe învățătorești?

— Glasul unui învățător. —

Învățătoria română gr. ort. din Arhiepiscopia Transilvaniei, după o emancipațiune de 30 de ani, earăși a ajuns — fără voia — la începutul de odinioară, la conferințe învățătorești.

Acum era acel început, pentru-că părinții școlii noastre, „Marele Andrei“, cunoscând miseria intelectuală a poporului nostru, au un păstor neadormit pentru zdrobirea și întințirea spirituală, în care se vede bietul țeran, a aplicat de preoți și învățători bărbați cu pregătiri de cari a avut nevoie de înaintare și emancipare.

„Omne initium grave est.“ Astfel Marele Printe al școlii române puse începutul în înființarea unui institut pedagogic, basat pe metoda: „cu Dumnezeu tot înainte!“; și a înființat, ca pentru înmulțirea cunoștințelor pedagogice învățătoria să se adune pe la 1-2 săptămâni, în tot anul, la locuri diferite, sub președinția unor comisari consistoriali, ceea-ce apoi a prozevut-o în Statutul organic § 130.

Și bine era așa! pentru-că preoții și învățătorii — recrutați din oameni cu cunoștințe foarte elementare — abia știau ce înseamnă, știau slujba bisericească, ear' desigur metoda de propunere nici vorbă. Pentru aceasta dar — metoda din școala lui „La-buche-vede“, de care am avut și eu parte, reclama ca să se adune învățătorii să se facă unele explicări întru îmbunătățirea instrucției.

Mult așa avea de zis despre învățătorii școlii de acum 30—50 ani, dar' mă gândesc de astădată la titlul de mai sus și la starea noastră de astăzi.

Din institutul nostru „Andrei“ din an în an au ieșit învățători tot mai apți și mai calificăți, cari astăzi vorbesc cu deplină competență despre un Rousseau, Pestalozzi, Herbart, etc. etc. cari cu demnitate și cu drag reprezintă școala română.

Ba, acești pioneri ai școlii române, pot urma cu mândrie, că posed și au cunoștințe perfectă despre metoda singuraticelor discipline școlare; ear' spre argumentare — aceasta se explică prin însuși faptul, că consistoriul arhiepiscopal, văzând progresul cu pași repezi înainte, îndemna învățătorimea pe la 1876 să se constituie în reuniuni și să-și compună statutele necesare.

Ante prin întărirea statutelor singuraticelor reuniuni Consistoriul Arhiepiscopal recunoaște maturitatea și aptitudinea corporativă a învățătoriei de a se putea conduce de sine spre binele, prosperarea și înflorirea școlii române.

Ca unul care am avut parte activă în reuniune, mărturisesc adevărul expres prin aceste șire — recunoscut chiar și de către străini — și indignat până în suflet trebuie să descopăr, că cu inima sfâșiată am citit propunerile și debaterile din astan ale sinodului arhiepiscopal referitoare la ștergerea reuniunilor învățătorești. — Onoare învățătorilor — dascălii dascălilor — amilor școlii române, cari au susținut steagul nostru.

E drept că Ministrul r. u. de culte a dat ordin pentru compunerea și așternerea statutelor spre aprobare, ba știu și aceea că unele reuniuni și-au și așternut statutele la consistoriul încă înainte cu 2 ani de zile.

Și după toate acestea, pe când speram că ni-se va împlini dorința, un deputat sinodal vine în plenum sinodului arhiepiscopal și ne timbrează de nematuri, de necopți, de neapți de a ne putea conduce.

Această timbrare nesocotită și nerumegată, fără cunoaștere de cauză — o declin de la adresa fiecărui învățător al arhiepiscopiei noastre, privind-o drept atentat la onoarea și reputațiunea învățătoriei.

Oare dl. propunător și susținător nu a cogitat — că purcezend de la sine — prin această a degradat, în fața lumii, întreaga învățătoria română!?

O injurie mai mare nici inimicul cel mai

incarnat nu-ți poate croi. Și nu e mirare că s'a primit propunerea ștergerii reuniunilor învățătorești și au ajuns ca conclud. în sinodul arhiepiscopal, prin astfel de uneltiri și înjosiri, pentru-că dacă vom examina cu toată serioșitatea membrii din care se compune aceasta înaltă corporațiune bisericească, ne vom convinge, că mulți ocupă numai locul fără a ști mersul școlii și fără a ști dacă factorii principali sunt vrednici de aceste epiteturi!

Pentru aceea, fraților colegi, trebuie ca să dezvoltăm o lucrare energetică din toate puterile, ca în viitor să trimitem bărbați cunosători ai cauzei școlare, ca astfel nu fie-care laic să voteze despre ceea-ce nici ideile nu are, prin ce apoi, cu votul său, să aducă un atare conclud. ce jignește interesele naționale și degradează nu numai învățătoria și cu ea școala română, dar' mai pre sus discreditează pre însuși autorul său.

Pentru-că „Marele Șaguna“ la compunerea Statutului organic a avut în vedere timpul, împrejurările și gradul de dezvoltare intelectuală a poporului nostru, fiind silit a aplica de preoți și învățători astfel de oameni cari astăzi nu ar mai corespunde, de aceea dar' a dispus în Stat. org. §-130: „Conferințele învățătorești, cari acum mai bine de 20 ani s'au șters înlocuindu-se cu „Reuniuni învățătorești“, ai căror membri azi până la unul toți sunt maturi, toți bărbați — cu știința, cultura și civilizațiunea necesară — apți de a se conduce de sine.“

Și tocmai din punctul acesta de vedere întrebăm: Pentru-ce să nu avem reuniuni? când frații noștri din dreapta Murășului, în diecesă Aradului, pe baza statutului aprobat de ministrul r. u. de culte, și-au ținut adunarea generală, în primăvara anului acestuia, și au dat — despre ce în persoană m'am convins — și cred că vor da totdeauna rezultatele cele mai îmbucurătoare.

Pentru-ce nu suntem maturi a ne conduce? când în viața noastră de peste 30 ani în totdeauna am obținut rezultatele cele mai frumoase spre bucuria și fala școlii și a națiunii noastre și nici odată, ba nici când nu am avut lipsă, nu am apelat, nici nu am fost constrinși la sfaturile d. lor propunători din sinodul arhiepiscopal, cu atât mai puțin vom avea lipsă de acum înainte.

Posibil că au făcut-o intenționat a nu ne putea serba iubileul de 25 de ani al emancipării noastre.

De ce să fim sub tutela unui comisar consistorial, care nu cunoaște mersul școlii române, respective metoda singuraticelor discipline școlare, cari erau obiectul conferințelor de odinioară! Onoare excepțiilor.

Apoi dacă nu suntem copți și maturi, pentru-ce vine Consistoriul arhiepiscopal și ne pune de obiect al debaterilor: „Observări asupra planului de învățământ din 1881?“ pentru-că tot ce nu-i copt e stricacios!

Prevăd însă politica (câștigării de tite și merite) de a-și face o lege din lege cu tine însuși! Și tu care ești declarat de necopt și de nematur să dai sfaturi și deslușiri? Ca cei cu titluri să se mândrească...

Pentru-ce s'a abătut sinodul arhiepiscopal de la conclusele congresului național bisericesc din 1895 Nr. prot. 110 și de la Regulamentul staverit atunci în §-150, care normează împărțirea învățătoria în reuniuni învățătorești?

Oare dacă această supremă corporațiune, „Congresul național bisericesc“ ordonează „Reuniuni învățătorești“, nu este degradător pentru sinodul arhiepiscopal a schimba acel conclud. fără nici o autorizație!?

Consistoriul dă cercul de supunere necondiționată precum și pentru împlinirea cerințelor și prescrișelor sale, până când sinodul arhiepiscopal nu se supune conclud. șor și legii dictate de suprema autoritate bisericească?! Exempla trahunt!

Sunt concluse, cu cari Consistoriul nu s'a grăbit a le înactiva așa curând ca pe acesta. Sperăm că acest conclud. îl vor mai cerne

prin sîta specialistilor și vor ajunge la adevărata convingere, că în întreaga arhiepiscopie nu există învățător care să nu preferă „Reuniunile învățătorești“ știind prea bine și cauza pentru ce!

Unde este dar' consințământul la formarea legii?!

Și tare-mi place a crede, că consistoriul arhiepiscopal, conformându-se conclud. sinodului pe care l'au trecut cu vederea și care eschide acest degradător conclud. al sinodului — va veni la convingerea expresă mai sus și va raporta procsimului sinod arhiepiscopal pentru introducerea din nou a „Reuniunilor învățătorești“, dictate de congresul național bisericesc prin Regulamentul staverit în ședința X de la 15/27 Mai 1895, care până în ziua de astăzi e lege fundamentală pentru întreaga Metropolia.

Și până când legea aceasta nu o schimbă aceeași supremă autoritate bisericească, nici un sinod eparhial, cu atât mai puțin cel arhiepiscopal, nu e îndreptățit a-și făuri alte legi de ocărnuire și emancipare.

Se vede că deși a trecut acel „Regulament pentru organizarea învățământului în școlile populare“ prin mâinile multor membri din sinod — dintre cari unii sunt membri ai congresului, cari chiar cu votul lor au contribuit la conclud. congresual menționat — totuși cu toții și-au uitat de „drepturile și datorințele supușilor“.

Ingrijat de această nedreptate ce ni-s'a făcut și cunoscând gradul de cultură, știință și civilizațiune al învățătorilor, cari noștri rivalizează cu învățătorii altor confesiuni mai libere în dezvoltare și mai bine dotați, mă asociez cu confrății ce se interesează de soarta învățătorilor și a școlii noastre.

Ear' fraților colegi — în aceste momente de grea încercare — vin a le împertăși părerea mea:

Să mergem cu toții la „conferință“ și pro primo constătuindu-ne să cerem cu insistență de la comisarii consistoriali să ne pună spre dechetare: „Reuniuni ori conferințe învățătorești vrem noi?“

În protocolul ședinței dorința noastră generală, basată pe legea congresuală, să fie precisată că cu toții, — într'un cuget și într'o simțire, — cerem reuniuni învățătorești, adevăd nu cerem nici mai mult nici mai puțin decât numai aceea-ce ni-a dat Congresul național bisericesc în 1895 Nr. prot. 110 și este valid ba deobligător pentru întreaga Metropolia.

Privitor la observări asupra planului de învățământ, despre care s'a mai discutat în reuniunile noastre, ar fi bine să mergem pregătiți ori mai bine să ne reținem de la ori și ce discuțiune. Ear' dacă dorința noastră nu ni-se va împlini, la alte conferințe eu unul nu voi participa, pentru-că mă simt destul de apt și mătur pentru a mă conduce.

Veritas.

Feriți-vă de Jidani!

E în firea Jidanului, ca să înșele. Să înșele însă nu pe Jidan, ci pe creștin. Așapornește însuși Talmudul și Talmudul ceea-ce zice e sfânt pentru Jidan. Noi, acești cari nu ne tragem obârșia dela Israil, suntem „goi“ și pe cei „goi“, „goi“ au să-i facă Jidanii.

E în firea lipitoarei, ca să sugă sângele și în firea Jidanului este, ca să sugă tot avutul bietului creștin. Despoiarea Creștinilor e ținta lor și spre ajungerea acesteia ori-ce mijloace sunt folosite de către fiii lui Israil. Îți stă mintea n loc, când auzi și cetești, că ce mijloace sunt în stare să iscodească Jidanii, numai pentru-ca să poată stoarce banii Creștinului. De apucăturile cele mai mișelești ce le pot plămădi creerii lor, se folosesc, numai și numai ca să se poată îmbogăți mai ușor, mai pe nemuncite.

Ar fi lung pomelnic înșirarea mișeliilor săvârșite de Jidani, ce pe fiecare zi ies la iveală.

Nu mai departe decât alaltăieri poliți a din Sodomă Ungariei, din Budapesta, a pus brânca pe un jidan, care făcea gescheft cu apă de sodă și încă ce gescheft!

A adunat jidanul sticle străine de la alte fabrici, le-a umplut apoi cu sodă care pe el nu-l costa decât foarte puțin și apoi le târguia cui cerea, ear' cui nu cerea îl imbia și tot își cheltuia marfa.

Gheseful acesta de a se folosi de marcă străină, l'a purtat jidanul nostru ani de-a rândul și abia acum s'a aflat mișelia, ear' obștea ani de-a rândul a fost adăpată cu apă falsificată, cu sifon de acela, care pe jidan nu l'a costat decât foarte puțin, ear' pe publicul consumător nu numai că l'a înșelat, dar' i-a stricat și sănătatea prin amestecăturile lui cele înveninătoare.

Ar fi vremea, ca după-ce zi de zi ni-se dau pilde despre înșelătoria jidanilor, să nu mai alergăm cu banii noștri în prăvăliile și birturile lor, ci să ne cumpărăm cele de lipsă de la ai noștri, îmbogățind astfel pe cei de o lege cu noi, ear' nu pe aceia cari după-ce se îmbogățesc, ne batjocoresc și ne hulesc.

O fabrică de sodă nu costă zeci de mii de floreni, ci cel mult 1000 fl. Dacă unui singur nu-i dă mâna, atunci însofească-se cu alții și întemeieze o astfel de fabrică, ca să nu fie silit Românul a cumpăra tot numai de la jidan sau de la câți poticarși, între cari cei de legea românească sunt ca corbii cei albi.

STEAGUL MAGHIAR.

Binele din rău. — Planuri șuchiate. — Dragoste de sîlă. — Maște le trebuie.

(i. b.) Erau vremuri, — și nu tocmai de mult când pătura de jos a poporului nostru nu cunoștea culorile steagului unguresc; ba adese-ori vedeai prin casele țeranilor noștri țesături și chindisuri împănate cu culori străine.

Și astăzi încă se vede în unele țărani, până și lumini cu culori străine, țărane bage cineva de seamă, că acelea sunt culorile dușmanului nostru; ba drept vorbind, câtă vreme nu cunoșteau pe ale dușmanului, numai puțini dintră țărani cunoșteau și treicolorul nostru.

Astăzi, mulțumită lui Dumnezeu și „înțelepției“ stăpânirii ungurești, că toată suflarea românească cunoaște și cu mândrie cinstește mândrul nostru treicolor românesc; — și cunoaște și după vrednicie treicolorul unguresc.

Cu cât treicolorul nostru va fi mai prigonit, — cu atâta el va deveni mai sfânt pentru toată suflarea românească ce-și iubeste neamul și limba.

Prigonirile lor împotriva noastră și a tot ce e românesc, ni-au deșteptat simțimentele și ni-au luminat mintea, ca să ne apărăm cu mai multă dragoste ce este al nostru și ce este sfânt pentru noi.

Pe când, pe de o parte ei prigonesc tot ce e românesc, pe atunci pe de altă parte ne constrîng să ne închinăm așa zicînd la zeii străini: se adorăm și să cinștim fără de voia noastră lucruri cari pentru noi au fost de tristă aducere aminte. Și aceste toate cu scop, ca ura dintră noi și dintră ei să fie din zi ce merge tot mai mare; ear' buna înțelegere între noi în veac să nu se mai sălășluească. Cu alte cuvinte ei prigonesc treicolorul nostru — și ne constrîng să ne închinăm la al lor. Nu s'ar deochia la creeri, că mult sunt dibaci de a face pace și a mulțumi naționalitățile!

Stăpânirea ungurească în „înțelepciunea“ sa voia cu ori-ce preț, ca toată suflarea românească până și de pe la sate să cunoască treicolorul unguresc. Vrea adevăd, ca la sărbătorii ungurești Românii să-și aducă aminte de „binele“ ce au făcut, ce-l fac și ce planuesc să-l facă națiunii române.

Pentru de a cunoaște treicolorul și sărbătorile ungurești, stăpânirea cea cu

„minte“ a dat aspre porunci, ea la anumite sărbători maghiare fiecare cărefamar, traficant, birou etc. se spânzure pe zidire treicolorul maghiar. Să-și arete adevăratii oameni dragostea cătră seminția maghiară, de silă ea de voie bună.

Vor fi de bună scamă și dintră români traficanți, cărcumari ori birăie cari mai mult siliți și cu supărare 'n suflet au primit și vor primi ordinul, ca să-și „cinstescă“ casele lor cu steaguri ungurești. Căci când se pune necuratul pe haină ori o taie ori i-o dai.

Ungurii vor crede poate că naționalitățile de dragul lor primesc de-și „cinstescă“ casele lor cu treicolorul unguresc, dar' amar se înșală, căci prin comunele românești de s'ar și afia rădăciți cari să-și arete fie și fățărâta dragostea cătră treicolorul unguresc, totuși n'au curaj să se pună față împotriva puhoiului desprețitor al poporului român — nu, căci disprețul Românului față de rădăciți rămâne adese moștenire și pentru copiii și rudeniile celui rădăcit, celui renegat.

Na țagăluim, vor fi și dintră români și cu deosebire cei atnători de stăpânirea maghiară, cari sau din nepricepere ca să apară adevăratii ai stăpânirii, precum sunt unii primari, ori apoi ea să-și acopere păcatele și să fie susținuți în posturi, — se arată credincioși steagului unguresc, „cinstindu-și“ casele lor la sărbători ungurești cu treicolorul maghiar; ba sunt unii guguiliți ai maghiarilor așa de rădăciți în credință și mărginți la pricepere, în cât ridicarea acestor steaguri la sărbători ungurești, voese (a dovedi) poporului că ei una sunt cu puternica stăpânire și că ei sub scutul steagului unguresc au putere nețermurită asupra bietului popor, încredințat conducerei lor: pot adevărat azupri și nedreptăți poporul după pofta lor.

Poporul chiar și cel din pătura cea mai de jos vede și înțelege de ce favoritul stăpânirii se închină și se umilește înaintea stăpânirii. Vede adevărat la el slăbiciunea și lipsa de ambițiune și caracter național, și de aceea îl desprețuiește și nu se închină decât împreună cu toate lucrurile lui.

Românul, care astăzi guguilit de unguri — spre rușinea neamului nostru se fălește ridicând steagul unguresc, mână, dacă îi vine bine ridică pe eel române, descoperind mișelile unguirilor.

Astfelu de caractere le închinăm maghiarilor, căci lor de acestea le plac; ear' pe noi să ne ferească Dumnezeu de astfelu de rădăciți.

Și pe astfelu de stâlpi „puternici“ își ridică stăpânirea maghiară stindardul!

Oamenii cei drepti, oamenii cei cari știu de sine și cari cu mândrie și îndârjire țin la neamul lor, cred, că nu se dejosese, nu se dedau la atăta umilire, ca să se facă uelțe unguirilor, lucrând împotriva neamului lor.

Nu i-ar sta mai bine oare stăpânirii maghiare, ca la anumite sărbători să lase Românului voie liberă să-și dovedească simțimentele sale față de sărbători îmbrăcat în hainele sale românești: să-și ridice adevăratul steag românesc fără ea să fie urmărit și prigunit?

Ungurii însă acestea nu le vine la socoteală.

Ei chiar și la sărbătorile M. Sale poftese, ca noi să ridicăm steagul unguresc. Ca românii de ce oare la sărbătoarea M. Sale să nu arborăm steagul nostru românesc? De ce adevărat să ne mascăm portul, când serbăm sărbătoarea Majestății Sale? Sau în cazul din urmă de ce să nu ne fie iertat sau să fim siliți chiar, ca la sărbătoarea M. Sale să nu ridicăm steagul Majestății Sale.

O dorință mai nebună ca aceea nici ea se poate, că adevărat să-și dovedești simțimentele tale nu în vestimentele tale de sărbătoare, nici în ale aceluia în onoarea cui serbezi, ci să te faci mască, ca și cum ai ave să îngropi cășlegile!

Soartea ne-a osândit să trăim la olaltă cu Maghiarii.

Ca să mergem pe un drum împreună:

ca să ne bucurăm în deopotrivă măsură din ce e al nostru, numai așa suntem vrednici, dacă ne lăpădam de tot ce e al nostru și primim ce e unguresc. Numai dacă ne-am mascat suntem vrednici de ce ni-se cuvine.

Pe astfelu de cale naționalitățile se despărtează de la tot ce e maghiar.

Vor fi, după-cum s'a zis mai sus, și intră românii de aceia, cari își vor ține de vrednicie că și pot „împodobi“ casele lor cu steagul unguresc.

Pentru cei „împodobiți“ cu astfelu de simțimente și caractere, nu ne certăm cu nime, cu atât mai puțin cu Maghiarii, căci aceea nici nouă, dar' zău nici lor nu le fac multă cinste.

Scopul stăpânirii maghiare prin ridicarea treicolorului lor pe satele românești e, ca Românii cu timpul vrënd nevrend să se dedea cu el și să-și uite totodată de treicolorul românesc. Se propage adevărat intră românii dragostea cătră treicolorul care pentru noi e de tristă aducere aminte.

Noi Românii însă, prin ridicarea steagurilor ungurești printre Români, vedem o ațitare împotriva seminției maghiare, pornită fără nici o chibzuială din partea stăpânirii, — pentru că Românii de câte-ori ved treicolorul unguresc, totdeauna își aduc aminte de nedreptățile și batjocurile câte le au suferit Românii de la seminția maghiară.

PARTEA ECONOMICĂ

Pâne în loc de ovéz.

În una din ședințele reuniunii franceze de agricultură națională, un vestit econom cu numele A. de More (cet. Mor) a împărțit, că mai înainte hrănia căii cu ovéz socotind de cal pe zi câte 12 litre în preț de 62 cr. În cele din urmă 4 luni a înlocuit cățătimea amintită prin numai 2½ chilog pâne de ovéz, care nu l'a costat decât 62 cr. Deosebirea de 36 cr. de cal și neze se compensează cu prisos munca și așa neînsemnată când cu măcinatul și gătirea pâneli. De altcum în cei 36 cr. este socotită întreagă cheltueala în bani. More adaugă în scrisoarea sa, că în cele 4 luni, căii s'au aflat și se află în stare bună și că nu au dat înapoi cătuși mai puțin.

Ani mulți au trecut, de când în Olanda se hrănesc căii cu pâne de ovéz și orz, care s'a arătat a fi mai presus de ovéz.

Bine ar fi să facă și economii nostri cercări de acest fel, crățând astfel din nutrețul așa de scump.

Troaca porcelor.

Cât ce zăresc mănăcarea, porceli, cum și porceli mai mari, cari petrec împreună, se reped năvalnic asupra trocii obștei. Unul fiecare cearcă să apuce mai înainte, îmbluzind pe ceialalți, sărind une ori în troacă și înghițind nutrețul în pripă, spre a nu-l lua alții pe dinainte. Este de sine înțeles, că nutrețul îndepat astfel pe furii și în mare grabă, n'are cum se mistui în regulă, nici nu poate înțieri cum trebuie. O altă scădere păgubitoare e, că adese se imbalgă în troacă și o murdăresc de repețite-ori.

Spre a întâmpina aceste scăderi și altele de felul lor, ajunge să înzestăra troaca cu un fel de gratie (scară), alcătuită din un drug și câteva cuie (porușe) bătute sau înfipite de acurmezișul. Drugul să se vină tocmai la mijloc, peste cufundătura trocii. Potrivite sunt mai ales gratiile, cari se pot lua și pune carăși, d. p. cu prilegiul curățirii. Dacă troaca însăși se poate desprinde cu gratia înțepenită cu tot, spre a o deșerta, cu atât mai bine. De unde nu, fundul trocii se va lăzestra cu o gaură mai largă, în care se înțepenește un dop potrivit.

Urmând astfel, curățirea poate fi săvârșită cu înlesnire, și porceli, chiar și cei mai slăbuți, sunt în stare a mânca fiecare dechilim. Și fiindcă despărțimintele cam strimate nu îngăduie năvălirea în lăuntru, troaca rămâne scutită de murdărie.

Povețe în ale mănăării.

Sunt destui oameni, cari se pun la masă până a nu fi apucat să flămâzască, mănăcând astfel totdeauna fără poftă. Mult mai bine priesc bucatele celvi-ce se pune la masă flămând.

Cel sănătos și cumpătat știe apriat când e sătul și curmă mănăcatul la timpul cuvenit.

Pe seama oamenilor sănătoși se recomandă trei mănăări pe zi: Copiii și oamenii îmbolnăviți de stomac (rinză) n'ar trebui nici ei să mănănce decât cei mult de patru-ori pe zi, dacă este să aibă stomacul când să îndeplinească mistuirea.

Bucatele sărăciciose și în cățătime prea mică au de urmare firească trupuțina-reca sângelui, slăbiciune și boale de stomac. A mânca earăși peste măsură este a împovăra stomacul și a slăbi mistuirea, în paguba sănătății.

Dintre celelalte povețe ne mărginim a înșira următoarele:

Mănăcă cu lacetul și duminică bucatele vârtoase cât mai bine, înlesnind astfel mistuirea.

Ferește-te de a mânca pe când ești stăpănit de mânie sau de altă patimă, care te ar fi sbuciumând.

Nu mânca bucatele în stare ferbinte, nici nu bea apă, bere sau vin rece nemijlocit înainte sau după bucate calde, schimbarea grăbnică a temperaturii fiind vătămătoare dinților și stomacului.

Iernarea legumilor.

Iernarea legumilor până într'un târziu este un mijloc de căștig adese foarte însemnat. Ca dovada amintim faptul, că legumile se scumpesc treptat, începând de toamna și până în ajunul recoltei viitoare. Economii cari știu deci cum și unde ar trebui iernate, vor pute vinde legumile ce le prisosesc economiei propriie cu prețuri mult mai mari decât acei cari se grăbesc a le scoate în piață îndată după cules.

Legumile se iernază în gropi sau bordeie, în cămări sau pivnițe. Lucru neapărat este un local uscat, aeris și scutit de ger. În gropi se iernază cu deosebire rădăcini și tubercule (modălei), cum sunt d. p. morcovii (morigii, morecii, murele), țeleul, brojbele, cartofii (crumponile, picioicile, baraboi) și c. l. Groapa se face la un loc scutit de umezeală și furtuni. Legumile se așează rinduri-rinduri în forma unui mormânt, care se îmbojește cu o groasă pătură de pământ uscat. În ajunul gerului se adaugă un învaliș de paie, frunziș sau tufe de brad și c. l. Mormântul se înzestrează cu un fel de horn (coș, bucin) de nucle sau de scânduri, așa ca aerul proaspăt să aibă pe unde întra, ear' prisosul umezelii pe unde eși. Cât ține gerul și pe când aerul este umed, hornul rămâne astupat cu mușchiu.

Verzele (curechiul) mai rabdurii se pot și ele ierna afară, recoltate fiind cu rădăcini cu tot. Ele se îngroapă una câte una până lângă căpățini. Deasupra se aștern paie lungi și pământ. După un metod mai nou verzele se așează cu rădăcinile în sus, umplând gurile cu țerînă sau nășip uscat și punând de-asupra o pătură subțire de pământ, apoi paie sau alt asemenea material.

Bordeiul de iernat legumile este un fel de peșteră, întocmită din o groapă mare și un coperiș gros de paie, trestie, pământ și c. l. Coperișul se înzestrează cu un mic horn de scânduri sau nucle. La o mică depărtare de aria bordeiului ar trebui să se așeze gratii groase de nucle, una ca legumile să nu zăcă pe pământul ălav, alta și mai ales, ca aerul, pus astfel în mișcare, se răbata profundinea, intrând pe sub ușă și eșind apoi pe horn deodată cu umezeala asudat.

Legumile mai gingașe, d. e. carfiolul, șelățile, laptuile) cu căpățină și c. l., trebuie iernate într'o cămară sau pivniță uscată și scutită de ger, șoareci și alte neajunsuri. Nășipul, în care se îngroapă rădăcinile legumilor, să fie mărunt și săvântat. Umezeala și aerul stricat se înlatară prin deschiderea ușii și ferestrelor pe timp frumos și cald. În privință se pot ierna legumi de ori-ce soi.

BASARABA.

(O cununie în lumea mare.)

Miercuri a fost săptemâna de când în Franța și anume în biserica din Eviau s'a săvârșit una din cele mai mărețe căsătorii. Prințul de Chimay a luat în căsătorie pe una din prinesele Brancovan.

Șirul oaspeților cari au însoțit mirii la biserică l'au alcătuit următorii: Principele Bassaraba de Brancovan, conduse în fața altarului pe sora sa strălucit împodobită. Mirele avea la braț pe sora sa, contesa Greffulhe. Veniau apoi: Musurus-bey și principesa Brancovan, principele de Chimay cu principele Pierre de Caraman-Chimay, principele Emanuil Bibescu cu contesa Mathieu de Noailles, principele Pierre de Caraman-Chimay, contele Mathieu de Noailles cu contesa Odon de Montesquieu-Fezansac cu principesa Al. Bibescu, principele Vogoridi cu dna Paul Musurus, prințul Anton Bibescu cu principesa Vogoridi, contele Leon de Montesquieu-Fezansac cu d-ra Greffulhe.

Preotul bisericii înainte de a da binecuvântarea a rostit o cuvântare reamintind trecutul cel mai frumos al familiei însoțitorilor. După cununie oaspeții s'au dus la villa Basaraba pe frumosul yacht *România*, pus la îndemâna oaspeților de cătră principesa Basaraba de Brancovan. Masa dată la villa Basaraba a fost una din cele mai bogate, luând parte la prânz o multime de priuți, conți, vice-conți, baroni, marșali, nobili etc.

Despre familia Brancovanu și despre villa „Basaraba“ o foaie săptemânală din Paris ne spune următoarele: „Familia de Brancovanu e cea mai populară și mai bine cunoscută în toată Franța. La intrarea în portul Eviau, aproape de far, se înalță un monument în onoarea prințului Grigorie de Brancovan, fiul cel mai mare al vechiului hopodar al Munteniei, tată al prințului de acum. Răposatul prinț Grigorie făcuse pentru Cannes. A pus la modă, a făcut cunoscute apele sale mântuitoare, salutare. A creat aci regate: a atras domnișele și boierimea diferitelor popoare. Prințul fu în același timp întemcietorul măreței vile „Basaraba“, așezată foarte aproape, la Amphion și care e locul cel mai frumos și cel mai în mijloc așezat din acea calitate. Ea se alcătuește din trei ziduri deschilinite una de alta prin feece grădini: vila stejarului, castelul și șaleul.

Prințul Grigorie a alcătuit villa și ea la lăul. Cât despre șaleul, odinioară era la stăpânirea ministrului afacerilor străine al lui Napoleon III, contele Walewski, de la care l'a cumpărat prințul. El l'a împodobit și mobilat cu un gust pe jumătate răsăritean și jumătate parisian, ceea-ce din acelei minunate reședințe un farmec deosebit.

Veduva prințului, neasemănată artistă aristocrată, și fiul ei prințul Constantin, căruia i-se rezervă în România un frumos viitor, urmează cu vrednicie cele apucate de la părinți. Nu se afla o reședință mai ospitalieră și în același timp mai artistică, mai literară decât vila Basaraba. Nicăiri nu se face mai bună muzică, nicăiri nu sunt mai plăcute convorbiri. Câte sărbători mărețe s'au dat în mărețul bal căruia Raymond-Fournier Sarlovèze, cel dintăiu subprefect francez, după luarea Savoyei, l'a făcut o atât de frumoasă aquarelă!

Serbările din anul trecut, din anul acesta au fost vrednice de strălucitul locaș princiar.

NOUTAȚI

Arad, 9 Septembrie n. 1898.

Din cauza sfintei srbători de mâne, anul proximal foaiei noastre va apărea mai Luni la amiazi.

Impăratul Germaniei în — Italia. La Viena s'au făcut pregătiri pentru primirea lui Wilhelm II și a împărătesei, cari, precum se știe, se vor îmbăra în acest port pentru călătoria lor în Orient.

Artiști români la Moscova. Cu ocazia înălțării la Moscova a statuei lui Alexandru I au fost angajați mai mulți artiști de orchestra din București.

Jocul ocurească. Un Jidan din Buda-pesta și-a pus pe ușa prăvăliei o pajură de statuliu, pe care în loc de cruce și de cele trei pisuri erau tot soiul de zig-zaguri ocurești. Să fi făcut un Român așa ceva, Jidanii nu ar fi sberiat, că să-l trimiță la întăpăreț, ca pe un om ce-și bate joc de „sfintele” însemne ale statului.

Cavalerism maghiar. Căpeteniile orașului Cluj își bat acum capul cu gândul că oare unde să așeze statuia Românilor Matia Corvinul — despre a cărui obârșie maghiară fleacă Ungurii pe zău pe zău d'o sută de ori. Cel mai potrivit loc l'au aflat tocmă în fața cea mare a Clujului, unde e deja o statuă a împăratului Francisc și a împărătesei, ridicată în semn de aducere aminte a victoriei ce au făcut-o Clujului. Ne dedați să socotească multă vreme, Ungurașii Clujului au hotărât, ca să depărteze statuia împăratului Francisc și să pună în locu-i pe cel al Matia. Mai unguerește nici că se putea sărta.

Căsătorie barbară. Fițișca ocurească „Politisches Volksblatt” a făcut mare tărășenie din pricina că un protopop catolic din Buda-pesta cu numele Kanovics a zis despre căsătoria civilă că o „căsătorie barbară”. Aceasta potrivită vorbă a lui Kanovics a fost zisă cătră un slujbaș de al statului, care ceruse, ca să-i treacă doi copii în vârstă legiuitorilor, ceea ce protopopul din Buda-pesta n'a voit să facă, din pricina, că cununia civilă ce a făcut-o numitul slujbaș nu e sfântă, ci e „căsătorie barbară” ear pe copiii născuți dintr'o nelegiuită căsătorie nu-i poate trece ca leguiți. Un gazetar ungur cetind cele scrise în zdreanța cea ocurească, s'a dus la părintele Kanovics, care a mai alaus încă și următoarele: că slujbașul S. a fost la mine ca să ceră leguiera copiilor sei născuți în casa de căsătorie civilă. Eu însă, luând în vedere, că slujbașul din vorbă a încheiat numai căsătorie civilă, leguiera am tăgăduit-o și puterea dreptului ce'l am de la biserica noastră, și o voi tăgădui până atunci, până când slujbașul acela nu va încheia și căsătoria bisericească.

Lucruri urite. Din comuna Beha ni-se împărtășește știrea, că învățătorul de acolo, pentru împărțirea unor bani de ai coriștilor, a primit pe țeranhl Gligor Iancu, care a fost cum bătut de cătră gendarmi. Pentru 25 lei er. nu e nici cinstit nici frumos, ca să dai la gendarm să-i dai de lucru, când noi avem destule de suferit din partea acestor împănăți.

Jeară cindată. Știți căți soldați are Cluj, sau mai bine Marele-Ducat de Luxemburg? O sută trei zeci și șapte, neocupându-se în această cifră o companie de voluntari. Dar știți câte școli are același ducat? Șapte sute, cu toate că statul ungur nu se alcătuește de cât din 129 com. O sută trei-zeci și șapte de soldați șapte sute de școli!

O nouă școală. În 16/28 August a sfârșit noua zidire școlară din comuna, tractul Mureș-Oșorheiului, ridicată la stăruințele preotului de acolo din Rusu.

Prevenire unguerească. Organul „Nemzeti szövevény”-ului, numit „Nemzeti szemle”, în Nr-ul 2 scrie sub titlul: „Productiune unguerească de diletanți în metropola română” următoarele: Lucru de necrezut s'a dus în deplinire în Blaj, în acest cuib al extremiștilor români, ajuns la trist renume din cauza intrigelor și a demonstrațiilor fără sfârșit comise contra maghiarimeii. Numărul neînsemnat al maghiarilor de aici a ținut în 16 August o producție de diletanți, la care s'au produs cu pisa „Az Igmánvli kispap” ce a avut mare reușită. Comitetul arangiator a invitat la producția dată în limba maghiară și pe românii din Blaj, în acea firmă convingere, că nici unul nu are să ia parte. Comitetul însă s'a înșelat fundamental, de oare-ce localul a fost țitit de public și încă românesc, care nu mai înceta cu aplauzele la adresa diletanților. După producția urmat jocul, care a ținut până dimineața, la care Românii de asemenea și-au avut partea leului. Ei au jucat tot cu atât for „esardaș”-ul ca pe orice joc românesc (? Nota tra!) Această pornire spre pace a Românilor a făcut cea mai bună impresie în toate părțile. Frații din Blaj, în cătră această știre este adevărată — să și tragă consecuențele! Noi nu adaugem nimic.

Un honved, care nu-și cunoaște șeful. S'a întâmplat la manevrele de la Buziaș. Pe când arhiducele Iosif, șeful armatei teritoriale ungare, lua oșina în societatea colonelului Benedek, apară de odată pe urdeal un ofițer de husari înaintea arhiducelui și îi zise: Exelență, d-le comandant de corp! Arhiducele îl întrerupse zicând: D-le locotenent, știi cu cine vorbești? — Caut pe comandantul de corp! răspuns honvedul. — El e aici lângă mine. Eu sunt arhiducele Iosif! Ofițerul s'a depărțat rușinat, ear ceilalți se mirară, că se află un ofițer de honvezi, care nu-și cunoaște șeful.

Pocire de nume Școlarul Andreiu Vajita și-a pocit numele astfel: Villányi András. Al lui să fie!

Iubileul Sodomei. La 25 Octombrie a anului acestuia vor fi 25 de ani de când Buda, Buda veche și Pesta s'au făcut un singur oraș. Unirea într'o singură Sodomă a lor trei viezuini Ungurii vechi și noi, o vor sărbători, ca de obicei, cu mare alaiu.

Femeie de 116 ani. Cu această însemnată vârstă a fost dăruită de Dumnezeu Regina Deimner, repositată de curând în Verșet. Din 11 copii, căți a avut, azi mai trăesc 3 feciori și 2 fete, cari și ei sunt moșnegi. Nepoți a avut 35, dintră cari unul numără 70 de ani, strănepoți are 90 și 12 stră-stră-nepoți și afară de aceștia mai are 3 nepoți din a patra spița.

Rectificare. În vorbirea diui asesor N. Cristea, publicată în Nr. 158. s'au strecurat unele greșeli, pe cari ținem a le rectifica. Astfel din pasagiul 5, șirul prim, este a se șterge cuvântul „et” dintre cuvintele „foamea” și „au”; în același pasagiu în șirul al 6 lea între cuvintele „tămând să” și „mânance” este a se intercala litera „o”; în pasagiul 6 șirul 2 în loc de „ceace tăgăduim se poate” este a se ceti „ceace a tăgăduim nu se poate”; în pasagiul 7 între cuvintele „Fi va” și „ajutorare” să se intercaleze cuvântul „accasta”; în pasagiul 10 cuvântul prim din șirul penultim este a se ceti „șigur” în loc de „singur”; la pasagiul 22 șirul 8 de sus în jos în loc de „Nu de frica maghiarizării” este a se ceti „Nu de frica majorității”; la pasagiul 23, șirul 16 și 17 între cuvintele „desbătut” și „în casa maghiarilor” este a se încreala cuvântul „proiectul” și la pasagiul ultim, șirul ultim în loc de „Invoială nu poate fi” este a se ceti „Invoială nu poate fi”.

Cu numărul viitor se sistează expedarea foaiei la toți domniile abonenți, cari nu și-au renoit încă abonamentul.

Convocare.

Adunarea generală în acest an a Reuniunii învățătorilor români gr.-ort de la școalele confesionale din diecesa Caransebeșului, conform § ului 17 din statute și a deciziunii luate în ședința comitetului ținută la 12/24 August a. e. se convoacă în Verșet pe zilele 20—21 Septemvrie (2—3 Octomvrie).

La această adunare se invită cu tot respectul: P. T. domni membri fondatori, ordinari și onorari ai Reuniunii; p. t. reuniunii învățătoarești române și toți iubitorii de înaintarea școalelor și a învățământului poporului nostru român. Programul adunării: 20 Sept. (2 Oct.) Duminică înainte de amiazi: 1. La 9 ore dimineața toți membrii și participanții se întrunesc în localitatea destinată adunării prin președintele reuniunii. 2. Deschiderea adunării prin președintele reuniunii. 3. Raportul general al comitetului despre activitatea reuniunii în decursul an. adm. 1897/8. 4. Raportul cassariului. 5. Raportul bibliotecariului. 6. Alegerea comisiunilor pentru censurarea rapoartelor de sub punct 3, 4, 5, a unei comisii pentru înscrierea de membri și încasarea taxelor de la membri și a unei comisii speciale. După amiazi: 7. La 3 oare raportul comitetului asupra ABC carte de ceare pentru elevii cl. 1. de Iosif Moliovan și conșoții, învățători în Arad, referat Ioan Miclea. 8. Raportul comitetului asupra temei: Intre cărțile didactice admise să se constate, cari sunt cele mai bune pentru școalele noastre populare din diecesa, referent Romul Anceșu. 9. Propunerea comitetului pentru premiarea cărților didactice din fundatiunea Sofia și Stefan Antonesea Luni în 21 Sept. (3 Oct.) înainte de amiazi: 10. La 8 ore dimineața disertațiuni ori lecțiuni practice din partea membrilor. 11. Rapoartele comisiunilor. După amiazi: 12. Staverirea bugetului pe a. 1898/9. 13. Deschiderea localului pentru adunarea generală viitoare. 14. Propuneri din partea membrilor. 15. Alegerea biuroului și a comitetului pe anul 1898/9. 16. Alegerea comisii pentru autentizarea procesului verbal. 17. Închiderea adunării.

Bocșa-Montană, din ședința comitetului Reuniunii învățătorilor rom. gr.-ort de la școalele confesionale din diecesa Caransebeșului, ținută la 12/24 August 1897.

Ioan Miclea, vice-presid. reuniunii. Ioan Marcu, not. gen. al reuniunii.

Mulțămite publice.

Bunul și vrednicul român Gheorghe Achim director al băncii „Sătămăreana” din Seini, a binevoit a pune la dispoziția direcțiunii Reuniunii noastre o sumă de 5 fl. pentru acoperirea speselor anticipative. Cuitând pe aceasta cale primirea sumei de sus, ne permitem a aduce acestui distins sprigintor al Reuniunii noastre adânc simțita noastră mulțămite și recunoștința.

Baia-spie, 31 August, 1898. Athanasiu Lupan, preside.

Din iubire, dragoste cătră Dumnezeu și sfânta noastră biserică, doamna v. d. Iuliana Daniel năse. Ioanovici și-a manifestat în faptă cea mai sfântă datorință ca creștină bună, prin frumosul dar ce l'a adus sfintei noastre biserici, din comuna Drauf, Duminică în 23 Aug. (4 Sept.) prin o candelă frumoasă de argint în preț de 18 fl., la tronul Născătoarei de Dumnezeu, care s'a și sfințit prin vrednicul nostru preot Melcize Pop, după ceremonialul prescriș al sfintei noastre biserici; unde prin o cuvântare îndemnând poporul la fapte bune și mărețe, arătând că: „credința fără faptă este moartă”.

Comuna noastră bisericească cu bucurie mare a luat la cunoștință acest frumos dar pentru biserica noastră și vine deci și pe aceasta cale a-și exprima cea mai sinceră mulțămite rugând pe Dumnezeu să i răsplătească aceasta nobila și creștinească faptă înzecit și tamiit, de a mai pute face asifel de daruri.

Drauf, 24 August (5 Sept.) 1898.

Pentru comuna bisericească: Grigorie Pop, prep. curs 4.

Posta redacției.

Șefiin. Drept de a alege are acela care și-a împlinit datorințele parohiale, adică a plătit birurile prin cari se susține biserica și școala și slugitorii lor. Cine n'a împlinit aceste datorințe creștinești, nu se ia în lista votanților. Așa zice legea. Inșă de oare ce vremurile sunt grele și biserica trebuie să fie îngăduitoare și pentru restanță de 1—2 ani, să nu șteargă din lista

pe credincioși, ci numai pe aceia cari din îndărătnicie nu plătesc birurile, deoarece-ce ar fi un lucru slab să alegea preoți aceia cărora nu le trebuie biserica.

T. Slatina. Dacă sunt adevărate acușele ce le faceți preotului D-voastre, îndreptați-le cătră Ven. Consistoriu, unde sigur Vi-se va face dreptate. Apoi prin aceasta atragem atențiunea Ven. Consistor. din Caransebeș asupra neorânduieilor din T. Slatina, ca și for competent. Ca ziaristi avem rolul de a informa Onor. public și autoritățile, ca ascultând acelea pe cei învinovați să-i judece ascultați fiind. Așa neascultați nu putem da pe nimeni disprețului.

Șiria. Poesia „Ios pentru voi advocat” nu e de publicat.

T. în Tievaniul mare. Poesiile „compuse și studiate” de D-ta sunt scoase din colecțiunea de poesii populare a lui Bărsanu și Iarnik.

„Frunză”. De ce îmbraci slăbuțele picioare poetice în ciorapi așa de albi? „Ambulantului”. „P'o coastă ripoasă” și „Era o seară lină” le-a dat autorul la lumina.

Ybl. Trimite tot ce poezi în inima D-tale literară

Bursa de mărfuri dela 9 Sept. n. 1898.

Table with columns: Săminte, Produse, Termen, Calitatea, Prețul per 100 chgr. Includes rows for Wheat, Barley, and various oils.

Produse div. S o i u l Cursul

Table listing various commodities like sugar, flour, and oil with their respective prices.

Piața.

Table showing market prices for wheat, barley, and other goods in Arad and B. Pesta.

Păștioase:

Table listing prices for various types of beans and lentils.

Cursul pieții din Arad.

Table showing exchange rates for various currencies like the Romanian leu, Turkish Lira, and others.

Editor: Aurel Popovici-Barcianu. Redactor responsabil Ioan Russu Șiriana.

ANUNȚ.

Subscrisul îmi permit a anunța cu stimă P. T. Public
din Oravița și jur. că am deschis

din 15 l. c. în casa lui Medi (mai înainte Végh)

un

SALON DE CROITORIE

pentru haine bărbătești, și că cunoștințele mele în croit
și executare fină, ce mi le-am câștigat în decurs de mai
mulți ani în capitală mai ales la croitori de curte, unde am
fost în condiție, mă pun în poziție a putea servi pe On.
mușterii, cari mă vor onora cu comande, cu croiul cel mai
nou englez și francez, rugându-i totodată a mă onora cu
comande de

haine de toamnă și de eamnă.

Pentru serviciu real și efeptuire solidă garantează cu
toată stima

P. Colariu,

croitor.

în casa lui Medi (mai înainte Végh)
etagiul I. Nr. 2.

216 1 -2

Banca generală de asigurare mutuală.

(33) 67 --

„TRANSILVANIA“

ÎN SIBIU.

asigurează pe lângă condițiunile cea mai favorabile:

1. în contra pericolului de foc și exploziune; clădiri de orice fel,
mărfuri, produse de câmp, mobile etc.

2. pe viața omului în toate combinațiunile, precum: asigurări de
capitaluri în cazul morții și pentru termânuri fixate, de zestre și de rente.

Deslușiri să dau, și oferte de asigurări să primesc din comitatele:
Arad, Bichiz, Bihor, Cărnad, Caraș-Severin, Timiș și Torontal prin

Agentura principală din Arad.

(Strada Széchenyi Nr. 1, casa dlui avocat Dr. Virgil Bogdan, etagiul al II,
precum și prin agentucile cerenale și speciale.

A apărut!!

și se află de vânzare la administr. „Tribuna Poporului“.

Lupta pentru drept

de Dr. Rudolf Ihering traducere de Teodor V. Păcățian
cu prețul de 1 fl. exemplarul plus porto postal.

Administrația

„TRIBUNA POPORULUI“

Se primesc comande pentru următoarele lucrări:

Circulare și prețuri-curente

NOTE

Opuri și BROȘURI

Strada Aulich Nr. 1.

Tipografia „Tribuna Poporului“ A. P. Barcianu Arad

Strada Aulich Nr. 1.

Diferite tipărituri pentru bănci

PLICURI

Invitări, cărți de vizită, anunțuri funebreale

Prețuri foarte moderate.

Ori-ce comande se efectuează prompt.